

ALTURO, Jesús; ALAIX, Tània. *El canonge Adanagell de Vic (ca. 860-925), llavor de noves semences. La cultura a la diòcesi d'Osona en els primers temps carolingis.* Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2021. 281 pàgs. [16 x 22].

En aquesta obra, Jesús Alturo i Tània Alaix porten a terme una aproximació a la cultura de la diòcesi de Vic durant els primers anys de la seva restauració, amb el bisbe Gotmar al capdavant i amb una sèrie d'actors culturals al seu voltant. L'obra s'estructura en set capítols que els podem dividir en tres parts diferenciades.

La primera part de l'obra correspondria als dos primers capítols, on es porta a terme una contextualització molt detallada, que ajuda al lector a situar-se cronològicament i geogràficament. En destaquem ja des de l'inici l'abundant ús de la bibliografia, que denota el domini de la temàtica i al mateix temps, ofereix al lector una visió transversal de la cronologia que inclou l'obra. El segon capítol tracta la figura de Gotmar, el primer bisbe de la restauració. Emprant exhaustivament la bibliografia existent, els autors analitzen la documentació existent en relació amb Gotmar, fet que els permet plantejar nombroses hipòtesis envers la seva figura.

En la que podem considerar la segona part, els autors analitzen la figura del protagonista del llibre: el canonge Adanagell. Aquesta s'observa des de tres punts de vista: els seus primers anys amb Gotmar, la seva "plenitud" i per últim, la seva figura en temps dels dos bisbes successors a Adanagell, que coincideixen amb el seu "declivi". Els autors analitzen ulteriorment la figura d'Adanagell des de diversos punts de vista, ajudats per la documentació existent i el seu gran enginy en saber esprèmer el contingut d'aquesta.

A l'obra s'alterna l'ús del microscopi i del telescopi; revisen allò que passa en el document i al voltant d'aquest, oferint una visió àmplia i transversal. En aquest sentit, dins l'obra s'hi pot trobar el procés que es portava a terme a la consagració d'una església, oferint el text en llatí i una traducció al català, aspecte que permet ser rigorós i divulgatiu al mateix temps. La lectura de la monografia esdevé, en alguns punts, una autèntica immersió en primera persona als segles IX i X.

L'aproximació a la figura d'Adanagell i els altres personatges que apareixen a l'obra es fa també des de la paleografia, enriquint i eixamplant l'anàlisi que pot oferir la posada en comú i el tractament de la bibliografia i les fonts documentals. Així doncs, al treball propi d'un historiador hem d'afegir-li aquesta vessant paleogràfica, posant de manifest la importància de la interdisciplinarietat. No menys important és la transcripció i revisió que ofereixen de diferents fonts, col·laborant a un millor coneixement d'aquestes.

Podríem considerar l'existència d'una tercera part del llibre que consistiria en la il·lustració d'allò existent al voltant de la figura del canonge Adanagell. Un cop més, a través de la documentació reconstrueixen tots els personatges que surten al costat del

canonge protagonista, oferint al lector una visió àmplia dels canonges i eclesiàstics de la seu vigatana durant els segles IX i X, així com aquells més humils: els preveres rurals.

Més enllà dels personatges, també desenvolupen una aproximació a les institucions culturals de la diòcesi de Vic, aspecte complementat amb l'anàlisi dels llibres que apareixen esmentats a la documentació. Un darrer capítol ajuda a arrodonir l'apartat, il·luminant aquest món cultural a través de nombrosos textos dels quals n'ofereixen la transcripció i la traducció. Seguidament, les conclusions permeten fer una ràpida però excel·lent repassada a tot allò que s'ha anat desgranant al llarg de l'obra.

Per últim trobem un llistat cronològic que ens permet observar els esdeveniments d'aquestes centúries d'una manera ràpida, tot entrelaçant els aspectes locals amb d'altres de caràcter més general. Al mateix temps, l'índex onomàstic és de gran servei pel que fa a la cerca de certs noms i topònims.

Potser per suggerir una millora, s'haurien pogut col·locar les fotografies dels diferents documents en forma d'annex al final de l'obra, evitant que aquestes quedin agrupades al mig del text. Tanmateix, aquest detall no invalida -ni molt menys- la present obra, que presenta molts encerts.

En definitiva, ens trobem davant d'una obra fonamental i de gran interès pel que fa a la societat i la cultura dels segles IX i X. D'aquesta manera, esdevé una lectura imprescindible dins la historiografia de la cultura altmedieval del bisbat de Vic i al mateix temps, dels comtats catalans.

POL NAVARRO COSTA
(Universitat de Barcelona)

Traducción de la reseña anterior:

En esta obra, Jesús Alturo y Tània Alaix llevan a cabo una aproximación a la cultura de la diócesis de Vic durante los primeros años de su restauración, con el obispo Gotmar en primer termino y con una serie de actores culturales a su alrededor. La obra se estructura en siete capítulos, que se pueden dividir en tres partes diferenciadas.

La primera parte de la obra correspondería a dos primeros capítulos, en los que se contextualiza de un modo muy detallado, y se ayuda al lector a situarse cronológica y geográficamente. Es preciso señalar ya desde el inicio el abundante uso de la bibliografía, que denota el dominio de la temática y al mismo tiempo, ofrece al lector una visión transversal de la cronología que se incluye en la obra. El segundo capítulo trata la figura de Gotmar, el primer obispo de la restauración. Se emplea de un

modo exhaustivo la bibliografía existente, para analizar la documentación relacionada con Gotmar, hecho que les permite plantear numerosas hipótesis sobre su figura.

En la que se puede considerar la segunda parte, los autores analizan la figura del protagonista del libro: el canónigo Adanagell. Esta se observa desde tres puntos de vista: sus primeros años con Gotmar, su “plenitud” y por último, su figura en el periodo de los dos obispos sucesores de Adanagell, que coincide con su “declive”. Los autores analizan después la figura de Adanagell desde diversos puntos de vista, ayudados por la documentación existente y su gran ingenio al saber expresar el contenido de ésta.

En la obra se alterna el uso del microscopio y del telescopio; revisan lo que pasa en el documento y en torno a éste, ofreciendo una visión amplia y transversal. En este sentido, en el volumen se puede hallar el proceso que se llevaba a cabo durante la consagración de una iglesia, ofreciendo el texto en latín y una traducción en catalán, aspecto que les permite ser rigurosos y divulgativos al mismo tiempo. La lectura de la monografía se convierte, en algunos puntos, en una auténtica inmersión en primera persona en los siglos IX y X.

La aproximación a la figura de Adanagell y los otros personajes que aparecen en la obra se realiza también desde la paleografía, se enriquece y amplía el análisis que puede ofrecer la puesta en común y el tratamiento de la bibliografía y las fuentes documentales. Así pues, al trabajo propio del historiador debemos añadir esta vertiente paleográfica, que pone de manifiesto la relevancia de la interdisciplinariedad. No menos importante es la transcripción y revisión que ofrecen de diferentes fuentes, colaborando a un mayor conocimiento de estas.

Podríamos considerar la existencia de una tercera parte del libro que consistiría en una ilustración de lo que existe en torno a la figura del canónigo Adanagell. Una vez más, a través de la documentación reconstruyen todos los personajes que aparecen junto al canónigo protagonista, y ofrecen al lector una visión amplia de los canónigos y eclesiásticos de la sede de Vic durante los siglos IX y X, así como de aquellos más humildes: los presbíteros rurales.

Más allá de los personajes, también desarrollan una aproximación a las instituciones culturales de la diócesis de Vic, aspecto que se complementa con el análisis de los libros que aparecen mencionados en la documentación. Un último capítulo ayuda a redondear el apartado, iluminando este mundo cultural a través de numerosos textos de los que ofrece la transcripción y traducción. Acto seguido, las conclusiones permiten realizar un rápido, pero excelente repaso de todo lo que se ha ido desgranando a lo largo de la obra.

Por último encontramos un listado cronológico que nos permite observar los acontecimientos de estas centurias de un modo rápido, entrelazando los aspectos locales con otros de carácter más general. Al mismo tiempo, el índice onomástico resulta de gran ayuda para la localización de ciertos nombres y topónimos.

Tal vez, por sugerir una mejora, se habrían podido colocar las fotografías de los diversos documentos en forma de anexo al final de la obra, evitando que éstas queden agrupadas en medio del texto. Asimismo, este detalle no invalida –ni mucho menos– la presente obra, que aporta muchas cosas.

ÍNDICE HISTÓRICO ESPAÑOL

ISSN: 0537-3522

CEHI- Universitat de Barcelona (juliol 2021)

En definitiva, nos hallamos ante una obra fundamental y de gran interés en cuanto se refiere a la sociedad y la cultura de los siglos IX y X. De este modo, se convierte en una lectura imprescindible para la historiografía de la cultura altomedieval del obispado de Vic y al mismo tiempo, de los condados catalanes,

POL NAVARRO COSTA
(Universitat de Barcelona)